



# Bæredygtighed sætter dagsordenen

# MINDSET FREM FOR MÅLSTYRING



Der er fart på bæredygtighedsdagsordenen i disse år. I Aabenraa Kommune vil vi den bæredygtige udvikling. Det ses blandt andet i den strategi, som byrådet tidligere i år vedtog – Strategi for bæredygtig udvikling i Aabenraa Kommune 2020-2025. Strategien gør, at vi i fremtiden kan handle på en mere slagkraftig måde og ikke kun nøjes med at tale om den bæredygtige omstilling.

Selvom det er den grønne omstilling, der fylder mest i debatten om bæredygtighed, så har vi i Aabenraa Kommune lige så stor fokus på den økonomiske og sociale bæredygtighed. Fra byrådets og direktionens side er der ingen tvivl om, at ambitionerne på bæredygtighedsområdet er store. Men de store ambitioner må ikke blive kvælende i form af fokus på målbare resultater og dokumentation. Det er vores ambition, at den bæredygtige udvikling bliver et mindset mere end en målstyring. Der er tillid og forventning til, at I i hele organisationen har lyst til at tænke bæredygtighed ind i fremtiden.

Jeg håber, at vores tilgang er noget, der giver genklang. Og for at budskabet for alvor skal skinne igennem, så skal vi alle være med til at sprede det. Vi skal samle de gode historier, fortælle de gode eksempler og tænke den bæredygtige udvikling ind i vores dagsordner i hverdagen. Byrådet eller direktionen kan ikke kende alle gode idéer i hele Aabenraa Kommune. Derfor er det vigtigt, at vi alle byder ind netop der, hvor vi er. Derfor glæder jeg mig også over de mange gode historier, jeg ofte hører om. Et udpluk af dem kan læses her i bladet.

Der er mange måder at se den bæredygtige omstilling på. Den kan både ske på den helt store klinge, men omstillingerne og udviklingen kan lige så vel ligge i små ændringer i hverdagen eller tankegangen. Hvis man har tanken om udviklingen i baghovedet, så tror jeg på, at man i sin hverdag nemmere bliver opmærksom på de steder, hvor der er muligheder. Jeg tror, at det er kombinationen af de store strategier og de små dryp i hverdagen, der i sidste ende giver det bedste resultat.

Der, hvor jeg og resten af direktionen sammen med byrådet vil bruge vores kræfter, er på de mere strategiske og forpligtende bæredygtige samarbejder, hvor vi også påvirker Aabenraa Kommunes borgere og erhvervsliv med den bæredygtige dagsorden. Det kan eksempelvis være vedtagelse af ny lokalplan, så der i Hjolderup bliver plads til et af landets største solenergianlæg. Det kan være det gode samarbejde med Aabenraa Havn om at få skabt "Recycle Island" og medfølgende arbejdspladser på Ensted Havn, eller med nye, socioøkonomiske og bæredygtige tiltag på beskæftigelsesområdet.

Eller det kan være det store, forpligtende klimasamarbejde DK2020, som Aabenraa Kommune i november sammen med 45 andre kommuner blev en del af. Her har vi forpligtet os til blandt andet at udvikle en ambitiøs klimaplan, der lever op til de globale målsætninger i Paris-aftalen. Vi har en rolle med at aktivere folk uden for kommunen, som kan se det spændende i at udvikle bæredygtige projekter i Aabenraa Kommune.

Slutteligt er det også værd at nævne den bæredygtighedspulje, som byrådet har afsat penge til. Her er der i forårets

ansøgningsrunde kommet hele 43 ansøgninger ind til en samlet værdi af cirka 12 millioner kroner. Det på trods af, at puljens størrelse er på fire millioner kroner. Det bekræfter for mig, at lokalsamfundet i Aabenraa Kommune også er sprunget med på den bæredygtige udvikling.

Jeg er glad for og stolt over, at vi i Aabenraa Kommune tør være med til at tage ansvar i den bæredygtige udvikling. Der er mange, der taler om bæredygtighed. I Aabenraa Kommune handler vi – både i det store og det små. God læselyst.

**Tom Ahmt**  
**Kommunaldirektør**

*"Jeg er glad for og stolt over, at vi i Aabenraa Kommune tør være med til at tage ansvar i den bæredygtige udvikling"*



# INDHOLD

**02** Leder

**08** Strategi for bæredygtig udvikling

**15** Aabenraa tilslutter sig klimasamarbejde på internationalt niveau

**04** Bæredygtighed bliver et endnu vigtigere parameter i udbud

**10** Politisk interesse motiverer klimasikringsarbejdet

**16** Bæredygtighed i børnehøjde

**06** Store resultater skabes med empati og relationer

**12** Mange bække små: Plejehjemmet Rønshave går forrest i den grønne omstilling

**07** Et arbejdsmiljø kan også være bæredygtigt

**14** Ordet er frit



## AABNE LINJER

### Udgiver

Aabenraa Kommune  
Skelbækvej 2  
6200 Aabenraa Kommune  
Tlf. 7376 7676  
www.aabenraa.dk

### Ansvarshavende redaktør

Kommunaldirektør,  
Tom Ahmt

### Redaktion

Stabs- og arbejdsmarkedsdirektør,  
Søren Lorenzen

### Områdeleder

Randi Bendix Keller Mortensen,  
Mad & Måltider

Sekretariatsleder  
Tommy G. Svendsen,  
Ledelsessekretariatet, Social & Sundhed

Sekretariatsleder  
Tom Wienke,  
Forvaltningssekretariatet,  
Kultur, Miljø & Erhverv

Daginstitutionsleder Bodil Marie Thye,  
Børnehuset Fladhøj, Børn og Skole

Kommunikationskonsulent  
Claus Bøge Jensen,  
Byråds- og Direktionssekretariatet

Kommunikationskonsulent  
Kasper Støof,  
Byråds- og Direktionssekretariatet

### Kontakt redaktion

personaleblad@aabenraa.dk

### Oplag

900

### Layout

Tegnerum

### Tryk

Toptryk

### Forside

Aabenraa Kommune vil bæredygtigheden. Derfor er der blandt andet lavet en strategi på området, som alle kommunens forvaltninger arbejder efter. Foto: Münchow Foto



# BÆREDYGTIGHED BLIVER ET ENDNU VIGTIGERE PARAMETER I UDBUD



Udbudsenheden sætter fokus på bæredygtighed, når det gælder kommende udbud.

*AF Claus Bøge Jensen*

Når Aabenraa Kommune skal have indkøbt nye varer og tjenesteydelser, have opgaver konkurrenceudsat eller have udført bygge- og anlægsarbejde, sættes der en række parametre op, som skal være opfyldt, før handlen bliver gennemført. Fremover vil bæredygtighed også være et parameter, der vil blive kigget på.

- Bæredygtighed kommer til at spille en mere væsentlig rolle, når vi i Udbud kigger på de foreliggende indkøb, som der ønskes at blive indgået aftaler på, siger Bo Sørensen, udbudsleder i Aabenraa Kommune, og uddyber med et eksempel:

- Når der indkøbes nye biler til Aabenraa Kommune, sker dette med udgangspunkt i TCO-principperne (se faktaboks, red.). Principperne bevirker, at det ikke kun er bilens købspris, der er væsentlig, men i lige så høj grad de følgeomkostninger, der er ved at have bilen i aftaleperioden. Der bliver

ligeledes foretaget en APV af de enkelte biltyper, der tilbydes. Resultaterne af APV'en og TCO-beregningerne regnes sammen i forhold til vægtning, således den vindende leverandør kan findes.

Er der tale om indkøb af el-biler, bliver der ligeledes taget højde for opladningstid og KWh per kørte kilometer, som en del af TCO-beregningen.

## **Skal være bæredygtigt nok**

At bæredygtighed fylder noget i Aabenraa Kommune på udbudsområdet, det viser kommunens nej til den nye forpligtende kontormøbelaftale fra SKI (se faktaboks, red.). Aftalen opfylder ikke de ambitioner og krav, Aabenraa Kommune har på området.

- Der var ganske enkelt ikke bæredygtighed nok i aftalen. Da vi gik de mere end 2.500 varelinjer igennem, så var det kun 17 varelinjer, der var bæredygtige produkter på, siger Bo Sørensen.



▲ Fødevarerområdet er et område, hvor der hele tiden tænkes i, hvordan det kan blive mere bæredygtigt – ikke kun på de varer, der bliver brugt, men også på selve leveringscyklusserne. Foto: Aabenraa Kommune / Lasse Hyldager

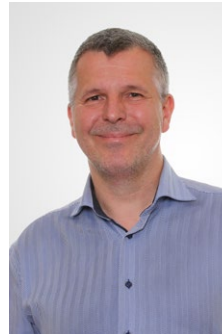
Der er derfor en ny samhandelsaftale på vej omkring indkøb af bæredygtige kontormøbler, som vil være aktiv, indtil leverandørerne er klar til et udbud i bæredygtighedens tegn. Og ambitionerne er kun stigende, hvor oplægget til en justeret indkøbs- og udbudspolitik for Aabenraa Kommune vil have endnu mere fokus på bæredygtighed.

- Vi har som kommune en helhedsorienteret tilgang til bæredygtighed, der omfatter en økonomisk, en social og en miljømæssig dimension. Vi vil derfor sætte endnu mere fokus på bæredygtigt forbrug og indkøb i forhold til social ansvarlighed ved valg af leverandører, miljømæssig ansvarlighed ved valg af produkter og forbrug og økonomisk ansvarlighed i form af en totaløkonomisk tilgang til indkøb, siger Bo Sørensen.

### Ændring i mindset

Da bæredygtighedsområdet konstant er i udvikling, så kræver det, at Aabenraa Kommune holder sig ajourført på de nyeste trends og tendenser på området.

- For at vi hele tiden er opdateret i Udbudsenheden, har vi en medarbejder med i en tværgående referencegruppe for bæredygtig udvikling i kommunen, så vi har øjne og ører åbne for, hvad der rører sig ude i



◀ Bo Sørensen, udbudsleder i Aabenraa Kommune, ser lige nu, at bæredygtighedsområdet konstant er i udvikling, så Udbudsenheden skal hele tiden holde sig opdateret på området. Foto: Aabenraa Kommune

I Hjemmeplejen har man ved indkøb af sine seneste biler tænkt på den grønne omstilling. Derfor er en del af deres vognpark nu bestående af Toyota Yaris Hybrid-biler. Foto: Aabenraa Kommune.



de enkelte afdelinger i kommunen, siger Bo Sørensen og fortsætter:

- Vi er meget openminded og derfor selvfølgelig også interesseret i at få input fra alle, der måtte sidde inde med gode idéer til mere bæredygtige løsninger.

### FAKTA

SKI (Staten og Kommunernes Indkøbsservice) er en indkøbsorganisation, der gennemfører EU-udbud på varer, tjenesteydelser og IT, for den offentlige sektor. SKI hjælper stat, kommuner og regioner med at afløfte udbudspligten på udvalgte områder.

TCO, der er en forkortelse og kommer af den engelske betegnelse Total Cost of Ownership, er et synonym for totalomkostninger. Totalomkostninger er den samlede sum af alle omkostninger der er forbundet ved anskaffelse, brug, servicering og bortskaffelse, af et produkt i produktets brugperiode.

# STORE RESULTATER SKABES MED EMPATI OG RELATIONER

Social bæredygtighed er en størrelse, der kan være svær at måle. Hos Netværksbasen på Høje Kolstrup arbejdes der hver eneste dag med det sociale arbejde. Både det målbare og det, der ikke kan sættes i regneark.

## AF Kasper Støof

Det er i første omgang ikke til at se det, hvis man ikke lige ved det. Lejligheden ligner mere et varmt hjem, end det ligner et sekretariat for den boligsociale indsats på Høje Kolstrup. Ved nærmere eftersyn afslører det store mødebord og de individuelle kontorer selvfølgelig, at der er tale om en arbejdsplads. Endda en ganske succesfuld en af slagsen.

Jobguide Kim Skovbo Winther, socialrådgiver Malene Hansen og social vicevært Vivi Asmussen har sammen med projektleder Sanne Louise Pedersen deres daglige gang i lejligheden på Høje Kolstrup, hvor de i Netværksbasen hver eneste dag arbejder med socialt arbejde i området.

- Man kan vel sige, at vi er en form for mini-borgerservice kombineret med en hel masse andre ting. For mit vedkommende er der stor fokus på det opsøgende arbejde. Om det er at tage en snak med borgerne foran REMA 1000 eller

en snak med en ensom beboer i boligforeningen. Jeg forsøger at spotte beboere, der har behov for kontakt. Hvad enten det så handler om misbrug, ensomhed eller generel sårbarhed, siger Vivi Asmussen.

Mens Vivi Asmussens sociale arbejde i området er vanskeligere at måle resultaterne af, så er der mere målbare effekter af socialrådgiver Malene Hansen og jobguide Kim Skovbo Winthers arbejde.

- Kort sagt arbejder jeg med at få beboere i arbejde samt at følge op, når det er lykkedes. Her i huset betyder det meget for os, at vi arbejder med empati og de nære relationer. Borgerne, der kommer her, må gerne mærke, at de får en medmenneskelig og varm behandling, lyder det fra jobguiden, der har fået knap 200 borgere i arbejde siden 2016.

### Samarbejde på tværs

I lejligheden på Høje Kolstrup er der ganske vist ikke mange ansatte. Men der er et stort og bredt samarbejde på tværs med både

interne og eksterne samarbejdspartnere.

- Vi samarbejder med boligforeninger, viceværter i boligafdelingerne og andre offentlige instanser på tværs af forvaltningerne. Det kan være alt fra dagtilbud til tandplejen. Det kan også være det kommunale værested, Fuldræfferen, som vi laver aktiviteter sammen med, siger Vivi Asmussen og bakkes op af Kim Skovbo Winther:

- Det handler om helheden i det sociale arbejde for borgeren. På tværs af alle Aabenraa Kommunes forvaltninger findes den bedste løsning for den enkelte borger, som kommer hos os med udfordringer og problemer. Tæt samarbejde hele vejen rundt kan være med til at hjælpe borgeren videre, hvilket jo er det altoverskyggende mål for os, lyder det.

▼  
*For Kim Skovbo Winther og Vivi Asmussen er empati og medmenneskelighed to nøgleord, når de hver dag møder ind i lejligheden på Høje Kolstrup. Foto: Kasper Støof*

## FAKTA - NETVÆRKSBASEN

- I 2016 godkendte Landsbyggefonden en ny ansøgning fra Aabenraa Andelsboligforening, Kolstrup Boligforening og Aabenraa Kommune om en ny fire-årig boligsocial helhedsplan med udgangspunkt i Netværksbasen.
- Helhedsplanen bygger ovenpå tidligere projektperioder og skal være med til at løfte nogle af de udfordringer, bydelen står med, og videreudvikle det aktive medborgerskab i området.
- Helhedsplanen er i første omgang forlænget med et enkelt år og rækker til og med 2021.





# ET ARBEJDSMILJØ KAN OGSÅ VÆRE BÆREDYGTIGT

Aabenraa Kommunes Hoved-MED-Udvalg (HMU) har besluttet, at man indtil 2024 vil have fokus på bæredygtigt arbejdsmiljø som et tema. Et bæredygtigt arbejdsmiljø er med til at understøtte det gode arbejdsliv.

**AF** Kasper Stoof

Bæredygtighed kan handle om andet end genbrug, mindre kød og elbiler. I Aabenraa Kommune vil der i den kommende tid blandt andet blive sat fokus på den del, der handler om et bæredygtigt arbejdsmiljø. Hoved-MED-Udvalget (HMU) har nemlig bæredygtigt arbejdsmiljø som tema i de kommende år. Temaet understøtter både Aabenraa Kommunes strategi for sund vækst samt Aabenraa Kommunes strategi for bæredygtig udvikling.

- Meningen er, at der bliver udarbejdet en strategiplan, som skal ned igennem de forskellige MED-udvalg og ud til de enkelte medarbejdere igennem de kanaler. I virkeligheden er der tale om, at vores arbejdsmiljøstrategi bliver redefineret, fordi vi jo allerede i dag heldigvis har et godt arbejdsmiljø langt hen ad vejen, siger Kenneth Lind Jensen, der er byggesagsbehandler i Aabenraa Kommune, og som arbejdsmiljørepræsentant sidder med i HMU og er med i den følgegruppe, som skal følge arbejdet med temaet.

I arbejdet med fokus på bæredygtigt arbejdsmiljø er der udvalgt tre temaer, som ligger til grund for bæredygtigt arbejdsmiljø. Udvikling, rummelighed og fastholdelse.

- Under hvert af de tre temaer er der yderligere fokusområder, som den enkelte afdeling kan sætte større eller mindre fokus på. Meningen med arbejdet er, at

den enkelte arbejdsplads får et endnu bedre arbejdsmiljø, som også på den lange bane er bæredygtigt, forklarer Kenneth Lind Jensen.

## Individuelt fokus

Med i følgegruppen sidder også Mia Paridaen, der til dagligt arbejder som socialpædagogisk medarbejder på Autismecenter Syd. Og for hende er det vigtigt, at der i arbejdet med det bæredygtige arbejdsmiljø er fokus på den enkelte medarbejder.

- Der skal være plads til rummelighed i forskelligheden. Der er stor forskel på, hvad et bæredygtigt arbejdsmiljø er for den enkelte, lige som det er forskellige ting, der får os til at opleve trivsel på vores arbejdsplads. For nogen er det fokus på sygefravær, mens det for andre kan være udvidet mulighed for hjemmearbejde, siger hun og fortsætter:

- Der er ingen tvivl om, at udviklingen i dag er, at arbejdslivet bliver mere og mere individuelt. Nu er det helt normalt, at en medarbejder spørger sin arbejdsplads, "hvad kan I gøre for mig?". Før var det primært den anden vej. I dag fylder bæredygtighed noget hos os alle. På den ene eller anden måde.

I de kommende år skal temaet på tværs i hele organisationen, lige som der skal evalueres på arbejdet med et mere bæredygtigt arbejdsmiljø i Aabenraa Kommune.

# EKSEMPLER PÅ HVAD FNs VERDENS



## 1

### Afskaf fattigdom

Fastholde socialt udsatte borgere i egen bolig og fremme deres adgang til uddannelse og arbejdsmarkedet.



## 2

### Stop sult

Fremme klimavenlig mad, reducere madspild og sikre den gode ernæring for ældre.



## 3

### Sundhed og trivsel

Imødegå kroniske sygdomme, og at fremme motion, sund kost og mental sundhed.



## 4

### Kvalitetsuddannelse

Holde fokus på at få alle unge ind på ungdomsuddannelser og at fremme livslang læring.



## 5

### Ligestilling mellem kønnene

Give alle uanset køn eller social baggrund lige muligheder for at deltage i samfundet og udfolde sit potentiale.



## 6

### Rent vand og sanitet

Spare på vandet, og at skåne miljøet for skadelige kemikalier, som forringer kvaliteten af drikkevandet.



## 7

### Bæredygtig energi

Nedsætte energiforbruget og omstille fra fossile til bæredygtige energikilder, f.eks. vind, sol og jordvarme.



## 8

### Anstændige jobs og økonomisk vækst

Flere borgere med svag tilknytning til arbejdsmarkedet bliver en del af arbejdsfællesskabet som via Unge på toppen.



## 9

### Industri, innovation og infrastruktur

Fremme et innovativt og bæredygtigt erhvervsliv og tiltrække virksomheder, der arbejder med genanvendelse.



# MÅL BETYDER I AABENRAA KOMMUNE



## 10

### Mindre ulighed

Sikre lige muligheder for alle og fremme social mobilitet og lighed i sundhed og skole.



## 11

### Bæredygtige byer og lokalsamfund

Skabe en tæt by med grønne byrum, attraktive lokalsamfund og bæredygtige transportløsninger lokalt.



## 12

### Ansvarligt forbrug og produktion

Fremme cirkulær økonomi som fx dele-, bytte- eller genbrugsordninger og fremme bæredygtige indkøb.



## 13

### Klimaindsats

Lave klimasikringstiltag som Strandpromenaden og udnytte regnvandets potentialer.



## 14

### Livet i havet

Mindske udledninger og undgå plastforurening til fjord og hav, samt fremme rekreativ brug af fjord og hav.



## 15

### Livet på land

Fremme et mangfoldigt dyre- og planteliv, f.eks. gennem naturpleje, bivenlig beplantning og skovrejsning.



## 16

### Fred, retfærdighed og stærke institutioner

Styrke demokratiet gennem borgernes deltagelse i lokalråd, borgerpaneler m.m.



## 17

### Partnerskaber for handling

Skabe samarbejde og have dialog om bæredygtig udvikling mellem borgere, foreninger, erhvervsliv og uddannelsesinstitutioner.



**VERDENSMÅL**  
for bæredygtig udvikling

# POLITISK INTERESSE MOTIVERER KLIMASIKRINGSARBEJDET

Aabenraa by og Aabenraa Fjords inderste kystlinje er udpeget som risikoområde for oversvømmelser både af nationale vurderinger og af EU's Oversvømmelsesdirektiv. Det betyder, at blandt andre biolog Hans Odgaard og landskabsarkitekt Peter Ahlmann Kierkegaard har været, og stadig er, i gang med at klimasikre området.

**AF** Claus Bøge Jensen


Et af de 14 områder i Danmark, som er særligt udsatte og har særlig høj risiko for oversvømmelse, ifølge nationale og EU's vurderinger, er Aabenraa by og Aabenraa Fjord. Det stiller store krav til planlægningen hos de medarbejdere i Aabenraa Kommune, der arbejder med at klimasikre området i kommunen.

En af dem, der er tættest på processerne i klimasikringsarbejdet, er Hans Odgaard, biolog i Team Natur i Aabenraa Kommune. Han er blandt andet med til at skulle udarbejde en ny risikostyringsplan for oversvømmelser i kommunen, så den er fuldt ud i stand til at forebygge og håndtere udfordringerne i forhold til oversvømmelser nu og fremadrettet i forbindelse med klimaforandringerne.

Han ser derfor også meget frem til at få udformet det nyeste klimatilpasningsprojekt med den ny pumpestation ved Mølleåen, hvor der blev afsat 33 millioner kroner i det seneste kommunale budget.

- Det er virkelig et spændende projekt, som skal være med til at klimasikre mod stigende havvand fra fjorden samt oversvømmelser ved skybrud og langvarig regn. Når projektet er færdigt, vil det forhindre, at vand fra havnebassinet får vandet i Mølleåen til at stige ved højvande, som giver oversvømmelser langs Mølleåen, siger Hans Odgaard og uddyber:

- Selvom det lige nu og her godt kan lyde som mange penge at bruge, så vil det give mange besparelser



Her ses det store arbejde med renoveringen af Poppelålle, mens det stadig stod på, så det kan beskytte mod en 100 års-hændelse i 2100.  
Foto: Aabenraa Kommune



En af de større oversvømmelser i Aabenraa var nytårsnat i 1904/1905. Foto: Museum Sønderjylland

i det lange løb, da man undgår vandskader. Og det spændende i projektet er, at det bliver Archimedes' mere end 2.000 år gamle princip i snekepumper, som er valgt til opgaven, fordi disse er meget holdbare, fiskevenlige, ikke særligt sårbare overfor urenheder i vandet og energivenlige.

### Poppelallé del af klimasikring

Den ny pumpestation ved Mølleåen er dog blot ét element i en række initiativer, der hænger sammen i klimasikringen af Aabenraa by og Aabenraa Fjord. For udover ovennævnte projekt er reoveringen af Poppelalléen også en del af klimasikringen, da Mølleåens diger langs Dyrskuepladsen er forhøjet for at undgå de hyppige oversvømmelser i området. Dige-højden er i dette projekt fastsat til at kunne beskytte mod en 100 års-hændelse i 2100 ud fra en forudsætning om, at pumpestationen etableres.

- Jeg har arbejdet med at få fornyet Poppelalléen siden 2008, hvor det første gang var på tegnebrættet. Men dengang bevilgede det daværende byråd ikke penge til projektet, hvorfor det blev sat på pause i en årrække, indtil det kom på budgettet for cirka to år siden og fremskyndet med start i 2019, siger Peter Ahlmann Kierkegaard, landskabsarkitekt i Driftsenheden og tovholder på Poppelallé-projektets færdiggørelse.

I alt afsatte Aabenraa Kommune 4,1 millioner kroner til at genetablere den omtrent 70-årige Poppelallé i Aabenraa, da poppeltræerne havde udtjent deres funktion, og fordi digerne skulle forhøjes i forbindelse med den samlede klimasikringsplan.

- Digearbejdet er færdigt, og det er blevet hævet fra cirka 1,4 meter til cirka 2,5 meter, hvilket blev gjort med cirka 5.000 kubikmeter jord. Området vil dog først blive endelig færdigt i 2021, når vi har fået plantet de 960

En skitsetegning af, hvordan en ny pumpestation ved Mølleåen og de omkringliggende omgivelser kan komme til at se ud. Illustration: Arkitema Architects

poppeltræer, siger Peter Ahlmann Kierkegaard om Poppelalléen ved Dyrskuepladsen, der første gang blev plantet i 1950 og tegnet af to af de største navne i dansk landskabsarkitektur C. Th. Sørensen og J.P. Junggren Have og i dag har fået status som et af de 12 bedste værker inden for dansk havearkitektur.

### Samarbejde sikrer styring

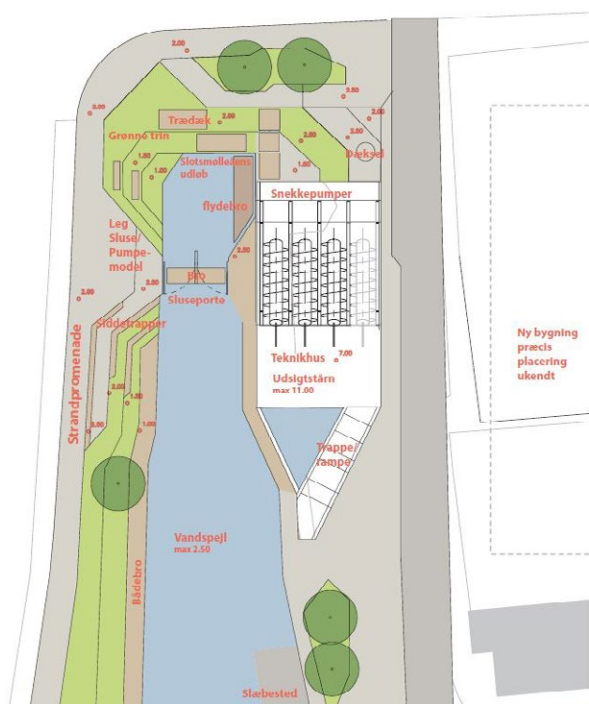
De to projekters sammenspil i den større klimasikringsplan lykkes dog kun, ifølge Hans Odgaard, fordi der er et samarbejde på tværs af forskellige afdelinger i Aabenraa Kommune, hvor medarbejdernes forskellige kompetencer og faglighed bliver sat i spil.

- Jeg lærer meget af at få input fra andre med deres fagekspertiser, fordi man får mange elementer og andre finesser med, som de er klogere på, såsom jura, teknik, lokalplan, fiskebeskyttelse og andet, siger Hans Odgaard og fortsætter:

- Ved at vi arbejder sammen om det, så mister vi ikke styringen over det enkelte projekt i den samlede plan. Og så motiverer det selvfølgelig også en, at der i de seneste år er kommet politisk interesse for det område, jeg arbejder og beskæftiger mig med – især, at borgmesteren viser interesse for det og spørger ind til det.

At den politiske interesse skaber større motivation i det daglige arbejde med projektet, som man sidder og nørdet med, det kan landskabsarkitekt Peter Ahlmann Kierkegaard også nikke genkendende til. Samtidig skaber det god grobund for det videre arbejde mellem afdelingerne, mener han.

- Jeg kan virkelig mærke, at der for eksempel i forbindelse med Poppelalléen har været et godt samarbejde for mig med vandløbs- og naturgruppen. I bund og grund har vi alle haft den tilgang til det, "hvordan gør vi det bedst for naturen?", hvilket er en stor tilfredsstillelse, siger Peter Ahlmann Kierkegaard.





For Dorte Soll og Hanne Holm er små bæredygtige tiltag blevet en meget naturlig del af hverdagen på plejehjemmet. Foto: Kasper Stooft

*Mange bække små:*

# PLEJEHJEMMET RØNSHAVE GÅR FORREST I DEN GRØNNE OMSTILLING

Små tiltag her og der har i løbet af en årrække gjort Plejehjemmet Rønshave til et godt forbillede for forandringer i hverdagen, der er med til at fremme den grønne omstilling. Genbrug og arbejdsmiljø er i fokus.

**AF** Kasper Stooft

En ny måde at opbevare madvarer, en ny type belysning om natten eller omstrukturering af rengøringsvognene.

Det lyder ikke af meget, men ovenstående eksempler er blot et lille udpluk af, hvad personalegruppen på Plejehjemmet Rønshave i de seneste år har ændret i forsøget på at blive en mere bæredygtig arbejdsplads, som både ansatte og beboere kan være stolte af.

- Når vi snakker bæredygtighed i personalegruppen, så har vi tre overordnede bevæggrunde. Den første er, at vi alle går op i miljøet. Vi vil gerne aflevere en god verden til dem, der kommer efter os. Det næste er økonomien i forandringerne. Kan vi på en bæredygtig måde spare nogle penge, som vi siden

hen kan bruge for at gøre beboernes hverdag endnu bedre hos os? Og slutteligt tænker vi på personalets trivsel. Er der bæredygtige tiltag, som kan være med til at nedsætte sygefraværet, stress eller andre personalerettede trivselsudfordringer, siger Dorte Soll, der er leder på Plejehjemmet Rønshave.

For Hanne Holm, der er ansat på plejehjemmet og er arbejdsmiljørepræsentant på stedet, er det også vigtigt, at personalet er med til at have fokus på bæredygtighed.

- For mig at se, handler meget af det her om gode vaner. Det er de gode vaner, der kan være med til at ændre tingene i det store billede. Vi har ikke gennemført store, banebrydende ændringer her på stedet. Men vi har gennemført en

lang række småændringer, som vi alle kan være med på. Og i det store billede tror jeg, at det har ændret tankegangen hos os alle, siger Hanne Holm.

## **Alle byder ind**

Ideer, ændringer og diskussioner om bæredygtige tiltag bliver taget på personalemøderne, hvor de 55 medarbejdere i huset er gode til at komme med input.

- Der er et åbent rum for, at alle kan komme med deres idéer. Og med årene er det blevet noget, som flere og flere byder ind med. Vi er ikke bange for at afprøve nye idéer, og hvis det ikke fungerer, så er vi ikke for fine til at trække det tilbage igen. Det, tror jeg, er med til at motivere alle til at komme med de idéer, de får, siger Dorte Soll og fortsætter:

- Det koster hverken penge eller særligt meget tid for os at afprøve en af personalets gode idéer. I sidste ende kan idéen jo være så god, at vi ender med at gøre hverdagen både nemmere og grønnere for os alle sammen. Så der skal i den grad være plads til, at idéerne får lov at blomstre.

### Nyt lys opfylder alle kriterier

Listen af bæredygtige tiltag på Plejehjemmet Rønshave er lang. Særligt ét initiativ på listen skiller sig ud, fordi det har givet fuld plade på Dorte Solls tre bevæggrunde for nye, bæredygtige vaner på arbejdspladsen.

- Undersøgelser viser, at nattevagter på plejehjem er en udsat personalegruppe. Det kan være svært for nattevagterne at få sluppet ordentligt af og få sovet, når de kommer hjem efter en endt nattevagt, fordi de hele vagten går i fuld neonlys, siger Dorte Soll og fortsætter:

- Derfor indkøbte vi nye LED-lamper, som ændrer belysningen om natten til tussmørke. Det påvirker pulsen og roen i kroppen. Det er en økonomisk investering, som på sigt sparer os penge. Samtidig styrker det trivselen blandt medarbejderne, og vi er med til at gøre noget godt for miljøet.

Og de nye lamper til nattevagterne er langt fra det eneste tiltag, som personalet på plejehjemmet har fået indført.

- Vi har en lang række små tiltag, som til sammen er med til at gøre listen af forandringer lang. Vi har eksempelvis skiftet de små plastikglas ud, som beboerne får deres daglige medicin i. De er nu lavet af glas og kan genbruges, fordi der er klistret navn og personnummer på, siger Hanne Holm og fortsætter:

- Og så har vi sparet så meget på vores forbrug. Tidligere havde vi brug for fem store affaldscontainere på parkeringspladsen, nu har vi kun brug for en enkelt.

Leder Dorte Soll håber, at Plejehjemmet Rønshave i fremtiden kan blive endnu bedre til at forandre hverdagen mod en mere grøn omstilling.



Det kan virke som en lille ting, men selv de mindste ting kan betyde noget i det store billede. Her er det osten fra køleskabet, som opbevares i en genanvendelig beholder i stedet for de plastikposer, osten ankommer i. Foto: Kasper Stooft

- Jeg er med i en bæredygtighedsgruppe på tværs af Aabenraa Kommunes forvaltninger. Vi kan lige så godt lære af hinanden. Det kan jo være, at nogen kan bruge vores erfaringer til noget, lige som vi forhåbentlig også kan lære af det og tage nye initiativer med i hverdagen, siger hun.

▼ Hvor Hanne Holm og resten af personalet på plejehjemmet tidligere gik i affaldscontaineren ofte, så har de gode vaner med affald gjort turene færre og mindre besværlige. Foto: Kasper Stooft



### FAKTA – DET HAR DE GJORT:

- Strømbesparende LED-lamper, som gør indeklimaet bedre for nattevagterne.
- Forhøjet brug af lysensorer i adskillige rum. Nedsætter strømforbruget markant.
- Fokus på affaldssortering har resulteret i færre containere.
- Alle rengøringsmidler er svanemærkede.
- Nye vogne til rengøringspersonalet. Der fyldes mindre vand ad gangen.
- Fokus på genbrug af eksempelvis plastikposer. Har en pose været brugt til afdækning, kan den godt genbruges som skraldepose.
- Kasser med mad fra Fælleskøkkenet genbruges i nye funktioner.
- Skyllemiddel bruges af miljøhensyn ikke længere.
- Tørretumbler bruges kun ved kogevaske. Alle beboere har fået eget tørrestativ.
- Der bruges ikke længere papir- og plastikduge til fællesarrangementer.
- Beboernes blødkogte æg i weekenden koges nu i æggekoger i stedet for i mange gryder.
- Individuelle piller til beboerne i stedet for engangsglas af plastik.
- Fysiske kalendere er stort set afskaffet. Personalet er digitale.
- Køkkenet har stor fokus på genbrug. Eksempelvis opbevares madvarer nu i plastikbeholdere frem for engangsposer.



*Klummen er skrevet af Anne Pagh, koordinator for Bæredygtig Udvikling i Aabenraa Kommune. Indholdet udtrykker skribentens egen holdning. Foto: Aabenraa Kommune*

## ORDET ER FRIT

Har du noget på hjerte, og har du lysten til at fortælle om det til alle kommunens ansatte, så kontakt Aabne linjers redaktion på [personaleblad@aabenraa.dk](mailto:personaleblad@aabenraa.dk), så kan det være, det er dig, der skriver den næste klumme i personalebladet.

# BÆREDYGTIGHED – HVAD RAGER DET OS?

Bæredygtighed er blevet et begreb, der spiller en stadig større rolle i den offentlige debat, og som vi støder på i mange sammenhænge i vores hverdag. Men at man møder et ord ofte, betyder ikke nødvendigvis, at det giver mening eller bliver relevant. For hvad ligger der overhovedet i det, og hvad er det egentlig, det betyder? Og dernæst, hvordan påvirker det os, og hvad skal vi bruge det til? Sat lidt på spidsen – hvad rager det egentlig os?

For nogen ligger svarene lige for. Det kan være, at man har en personlig interesse for bæredygtighed, og det kan også være, at man i sit arbejde beskæftiger sig med områder, der på den ene eller anden måde bidrager til bæredygtig. For andre er det et lidt mere abstrakt begreb, og der kan derfor være brug for at få sat en fælles retning for, hvordan vi griber det an i Aabenraa Kommune.

Den retning blev sat, da byrådet tidligere i år under overskriften ”Sammen skaber vi bæredygtig udvikling” definerede en samlet tilgang til, hvad vi som kommune forstår ved begrebet bæredygtighed, hvordan vi vil arbejde med det, og hvilken relevans FN’s Verdensmål har hos os.

Helt centralt i den tilgang ligger det, at vi i Aabenraa Kommune ser bæredygtig udvikling som mere end en grøn dagsorden. Som en helhed, der omfatter både en social, en

økonomisk og en miljømæssig dimension. Det ligger helt i tråd med den tilgang, der ligger til grund for FN’s Verdensmål for bæredygtig udvikling, hvor hele verden blev enige om de 17 vigtigste områder, vi skal fokusere på frem mod 2030.

FN’s Verdensmål er med til at sætte en fælles ramme for arbejdet med bæredygtig udvikling ved at folde de tre dimensioner i bæredygtig udvikling ud i 17 mere konkrete mål. Vi bruger verdensmålene som dialogværktøj og mere konkret rettesnor for, hvor vi skal lægge vores fokus. På den måde arbejder vi med målene, så de ikke ændrer vores formål, men bidrager til at sætte retning for vores udvikling. Aabenraa Kommunes hovedformål er uændret at skabe det gode liv sammen med borgerne, herunder at levere velfærdsydelser og varetage myndighedsopgaver.

Fordi verdensmålene gælder for hele verden, virker nogle mål meget relevante, samtidig med at flere af dem kan virke lidt fjerne fra en dansk sammenhæng. For at se de elementer i hvert mål, der gør dem relevante også i vores lokale kontekst, har vi oversat de enkelte måls betydning med en række eksempler, så vi kan bruge dem som dialogværktøj.

De eksempler på, hvad verdensmålene kan betyde i Aabenraa Kommune, kan du se på midtersiderne i dette nummer af Aabne linjer. Der vil være forskel på, hvor

relevante vi oplever de enkelte mål afhængig af, hvilke områder vi arbejder med i hverdagen. Vi vælger derfor at se verdensmålene som en samlet helhed af ligestillede mål, hvor vi lokalt kan vælge at fokusere de mål, der er mest relevante i vores hverdag og på vores arbejdsområde. Og forhåbentlig kan eksemplerne bruges som oplæg til dialog om, hvordan vi lokalt kan bidrage til bæredygtig udvikling gennem vores arbejde.

Samlet set betyder vores tilgang, at bæredygtig udvikling skal ses som et mindset, der kan påvirke det, vi allerede gør, og det, vi sætter i gang. Det kan derfor omfatte en lang række indsatser som for eksempel ansvarlig økonomisk politik og vækst, bedre naturkvalitet, flere unge i uddannelse, værdighed for ældre, bedre klimasikring af lavtliggende områder, bedre folkesundhed, gode arbejdsforhold, øget livskvalitet for socialt udsatte, nye virksomheder og flere arbejdspladser, energioptimering og meget andet.

Det handler grundlæggende om, at vi har en fælles retning for at gøre Aabenraa Kommunes udvikling endnu mere bæredygtig – både miljømæssigt, økonomisk og socialt. En fælles retning, der gør, at vi sammen skaber mulighederne for, at nuværende og fremtidige generationer kan leve det gode liv. Det er jo det, vi arbejder med, og på den måde kan man vel godt argumentere for, at bæredygtighed rager os en hel del?

Aabenraa Kommune er kommet med i det forpligtende samarbejde i DK2020 og vil gennem det få udviklet en ambitiøs klimaplan i forhold til Parisaftalen. Det skal sætte en ny retning for kommunen, så den kan komme fremtidens klimaudfordringer i forkøbet.

## AABENRAA TILSLUTTER SIG KLIMASAMARBEJDE PÅ INTERNATIONALT NIVEAU

**AF** Claus Bøge Jensen

Aabenraa Kommune vil den grønne omstilling. Og et skridt på vejen for at indfri ambitionerne om at skabe en mere bæredygtig udvikling i kommunen vil ske gennem Realdanias projekt DK2020, hvor Aabenraa Kommune er med, og sammen med en lang række af andre danske kommuner vil få en unik mulighed for at gennemgå et forløb, der rusten kommunen til at videreudvikle, opgradere eller tilpasse det eksisterende klimaarbejde til den globale "best practice" på området. I sidste ende vil der være udviklet en klimaplan, der lever op til målsætningerne i Parisaftalen.

- Klimaudfordringerne skal også løses lokalt – ikke kun nationalt og globalt. Men det er et meget komplekst område, derfor er vi utrolig glade for at få mulighed for at være med i DK2020, så vi kan udvikle en ambitiøs, men også realistisk plan for 2050, siger Anne Pagh, koordinator for Bæredygtig Udvikling i Aabenraa Kommune. Aabenraa Kommunes kommende klimaplan vil blandt andet indeholde anvisninger på, hvordan kommunen kan blive klimarobust og klimaneutral senest i 2050 og sætte ambitiøse delmål for klimatilpasning og reduktion af drivhusgasser. Undervejs vil Aabenraa Kommune få teknisk hjælp og

sparring af den grønne tænketank CONCITO og C40 (et globalt bynetværk af borgmestre fra en række af verdens største byer, samt førende byer på klimaområdet, red.), så planerne lever op til C40s standard for klimaplanlægning.

- Denne unikke mulighed, vi får gennem DK2020, betyder, at vi ikke behøver at opfinde den dybe tallerken til selv at finde frem til, hvad vi bør eller ikke bør gøre. Samtidig får vi et samarbejde med de øvrige kommuner på tværs, som giver en styrke til at løse udfordringerne i fællesskab og ikke hver for sig, siger Anne Pagh.

### Alle aktører skal være med

Nu, hvor Aabenraa Kommune officielt er med i DK2020, har kommunen 1,5 år til at komme med en klimaplan. For at nå det mål har byrådet afsat 4,5 millioner kroner samlet i årene 2021 og 2022, men det beløb alene er dog ikke nok til at nå i mål med den klimaplan, der i sidste ende måtte komme ud af det.

- Vi skal have alle aktører med i hele kommunen på tværs af sektorer. For ved at lave planer i samarbejde med alle øvrige aktører, så bliver det mere realistisk at nå i mål med ambitionerne inden for blandt andet transport og landbrug, siger Anne Pagh og fortsætter:

- Med de to sektorer har vi som kommune en betragtelig udledning af drivhusgasser, og hvis vi skal kunne ændre det billede, så skal vi etablere partnerskaber med de sektorer for at kunne nå i mål med handlingerne. Og det gør sig også gældende for alle øvrige sektorer, da det er vigtigt for os, at fremtidens planer udvikles i tæt samarbejde med borgere, erhvervsliv og øvrige aktører, så vi sikrer medejerskab, der skaber reel forandring.

Anne Pagh,  
koordinator for  
Bæredygtig  
Udvikling i  
Aabenraa  
Kommune.  
Foto:  
Aabenraa  
Kommune.



# BÆREDYGTIGHED I BØRNEHØJDE

I Løjt Børnehus er bæredygtighed ikke kun noget, de voksne snakker med børnene om. I stedet er børnene med til at gøre en forskel, når det kommer til genbrug, forbrug og fokus på CO2-udledning.

**AF** Kasper Stooft

I midten af legepladsen i Løjt Børnehus har Lars Ravn sit værksted. Som naturvejleder ansat i børnehaven er det her, han bruger det meste af sin arbejdsdag, når han da ikke er i skoven eller har gang i andre udendørsprojekter.

Lars Ravn har været ansat i Løjt Børnehus i to år, og med fokus på natur, udeliv og science er han med til at give børnene endnu mere fokus på en udendørs hverdag.

- Koblingen mellem det pædagogiske arbejde og et udeliv med børnene er vigtig for mig. Man kan sagtens lære børn om motorik og motion ved eksempelvis at koble det med en gåtur i skoven, hvor der også bliver kigget på træer eller insekter, forklarer Lars Ravn.

I små grupper er børnene på skift med til små forløb, hvor der er fokus på alt fra genbrug til CO2-udledning. Alt sammen i børnehøjde.

- Børnehuset har været igennem en større ombygning, og det er jo guf for sådan en som mig. Der er masser af materialer i træ, som vi har kunne genbruge og lave nye

ting af her i værkstedet. Børnene har godt af at lære, at ting sagtens kan bruges igen i en helt anden funktion. De paller, som blev kasseret efter ombygningen, sidder vi eksempelvis og laver julegaver af for tiden, forklarer naturvejlederen.

## En skov af træer

Rundt om på den store legeplads er der mange tegn på, at bæredygtigheden er tænkt ind. Om det så er hjemmelavede genbrugslegeredskaber eller plantede frugttræer.

- CO2-udslip er selvfølgelig ikke et begreb, som børn på fem år forstår. Men de forstår, når noget vokser og bliver større. Derfor brugte vi en familiedag med forældre til alle børnene på at plante 300-400 træer. Samtidig har vi også plantet frugttræer, som børnene selv kan gå og følge udviklingen af. Hvis vi er heldige, kan vi endda selv dyrke det frugt, vi spiser her i børnehaven, siger Lars Ravn.

Når det kommer til bæredygtigheden i Løjt Børnehus, så er der for Lars Ravn både en kort- og langsigtet strategi med arbejdet.



Det er fra det lille værksted på midten af legepladsen, at Lars Ravn i samarbejde med børnene i børnehuset får de gode ideer til nye, bæredygtige tiltag. Foto: Kasper Stooft

- Her og nu får vi jo gjort legepladsen og børnehaven endnu mere bæredygtig, hvilket vi godt kan være stolte af. Og på den lange baner håber jeg da, at vi er med til at skabe en god kultur blandt vores børn. De vokser jo op og bliver voksne en dag, og jeg håber da, at de også i fremtiden vil tænke på, hvordan vi alle i hverdagen kan være med til at passe på jorden, lyder det fra Lars Ravn.

▼ Lars Ravn og børnene fra Løjt Børnehus har været flittige med bæredygtige tiltag. Her er det eksempelvis frugttræer, som i fremtiden forhåbentlig gør børnehaven tæt på selvforsynende med frugt. Foto: Kasper Stooft

